

ERAZIM KOHÁK - ČESKÁ VIZE

(*1933), filosof a publicista, Praha

zveřejněno v Kavárně iDNES.cz v pondělí 3. srpna 2009

Na tuto otázku jsem odpověděl zdlouha v nedávné knize, *Domov a dálava*, tak zde jen stručně. K vykreslení profilu evropských ideálů – které často odsuzují evropskou praxi – bych do středu postavil ideál svobody. Evropa jako jediná dokázala pochopit svobodu jedinců ne jako úchytku či odcizení, nýbrž jako naplnění jejich lidství. Tedy, **svoboda**.

Svoboda svou vlastní podstatou předpokládá spravedlnost. Daro mluvit o svobodě, pokud společnost nenabízí každému předpoklady důstojného soužití, od rovného přístupu ke zdravotní péči, ke vzdělání, k zákonům a právům až po jistotu důstojného stáří. Tedy **svoboda a spravedlnost**.

A do třetice, nemá-li se svoboda zvrhnout v boj všech proti všem s následnou diktaturou nejsilnějších, vyžaduje důslednou úctu k druhému, k jeho právům a jeho lidské důstojnosti. Úctu potřebuje doplnit dobrá vůle, kterou Masaryk označoval biblicky jako lásku k bližnímu a kterou dnes zahrnujeme spolu s úctou v pojmu solidarita. Tedy **svoboda, spravedlnost, solidarita**. Jsou to ostatně jen novodobá slova pro tradiční volnost, rovnost a bratrství.

Za dnešní hrozbu tomuto ideálu považuji ohrožení předpokladů soužití ve svobodě, vzájemné úctě a dobré vůli ničením životního prostředí, nárůstem rozporu mezi nesmyslným bohatstvím a neúnosnou bídou a válečnými střety imperiálních ambicí i malých diktátůrků. Dnes jsme my lidé schopni zničit předpoklady civilizace nejen jaderným střetem, nýbrž i plošným vývozem zbraní tam, kde chamtivost vyvolených a zoufalství odvržených vytvářejí výbušný potenciál. K tomu svou bezohledností ke světu všeho života zajišťujeme, že k zhroucení předpokladů civilizovaného soužití dojde v dohledné budoucnosti.

Čím ze svého rozháraného dědictví můžeme my, Češi, přispět k zachování kultivovaného soužití? Je tu především láska k naší rodné zemi, jak se odráží i v naší hymně. Neúcta k přírodě a krajíně nás bolí, náš vžitý přístup k životnímu prostředí je přístup úcty, ne kořistění. Hovoří o tom básníci mezi námi i v nás. Když se přihlásíme k této lásce a úctě, můžeme zásadně přispět k záchraně přírodních předpokladů soužití.

Pak máme zkušenost se soužitím v různosti. V naší zemi pro ni vytvořil předpoklady již kutnohorský náboženský smír roku 1485. Náš král Jiří vyslal první podnět k evropské unii. Po staletí jsme žili v mnohonárodním Rakousku. Přihlásíme-li se k tomu, můžeme se stát oporou Evropské unie i Spojených národů.

Máme také hluboce zakořeněný smysl pro spravedlnost. Jsme dědici osvobozených rolníků, řemeslníků a písmáků, kteří obrozeneckým úsilím vytvořili z téměř ničeho novodobý demokratický národ. Přihlásíme-li se k této tradici, můžeme se stát oporou demokracie a spravedlnosti v Evropě. Snad ještě základnější je zkušenost úsilí o svobodu. Náš novodobý národ ztvárnila obhajoba naší svěbytnosti proti všem. Nověji jej ztvárnil zápas s rakouským feudalismem i s pozdějším nacistickým i komunistickým útlakem. Vyústěním spravedlnosti a solidarity je pro nás svoboda. To všechno propojuje naše náboženské dědictví úcty a vděčnosti, ke kterému se dnes pramálo výslovně hlásíme. Pokud se k němu přihlásíme, zpevní všechno, čím jsme schopní přispět. Jsme ochotní se k tomu všemu přihlásit?

ČESKÁ VIZE = deset nejdůležitějších hodnot, na kterých by měla stát budoucnost naší společnosti
KRÁTKÁ (cca 40 řádků, 1 strana A4) ESEJ (sloupek, črta, úvaha, reflexe, komentář, dialog, výzva, poselství, zpráva, dopis, návod, kuchařka, seznam, grafika...) formulovaná pro závěrečný díl ročního cyklu diskusí KABINET HAVEL – Úsvit v Čechách, který se uskuteční 19. listopadu 2009 v Brně.